

STAT. MEDIOLAN. PARS MERID.

namentum, quam nobilis victoriae monimentum, statuisse, scripserunt. Paullus Iovius cum reliquis censet Langbardos inter direpta Ravennae praedam etiam hoc signum exportasse & Ticini fixisse. Pone forum, in quo sita haec statua, alterum est. idque amplius, a quo transire ad arcem datur, non praeterito tamen gymnasio, eo magis, quo propius est viae ad arcem ferenti. Id instituisse Carolus Magnus creditur: propagarunt deinde alii Principes, conductis stipendio clarissimis Doctoribus. Quid singulos referre opus? omnium instar Baldus & Iason sint, fama noti super aethera; quorum vel cineres nobilitare hanc urbem queant. Ille

Gymnasium.

*Filius Astrae, morum pater, artis alumnus
Caesarea, verus religionis honor:
Baldus Perusii ducens cognomen ab urbe
Clauditur hic: animam sidera summa tenent.*

Iason in suburbana S. Iacobi aede sepultus isto cum titulo: *Iason Maynus Mediolanensis Iur. Cons. Comes & Eques talis, qualis fuit, hic jacet, &c.* Neque vero fileo Andream Alciatum, volitat enim docta per ora virum. Vir amplissimam inter Italos I. C. promeritus laudem, quod non, ut plerique, semibarbare, sed Romana jura Romano sermone tractavit. Floruit Ticini, & diem obiit, conditus in S. Epiphaniae templo, marmoreo sepulchro. Illi quoque ad Carmelitas siti non praeteriendi: Cato Saccus & Iohannes Franciscus Ripa, doctrinae majoris; quam famae Iuriconsulti. Memorandus item Franciscus Curtius Senior, apud Franciscanos tumulatus; ut nempe jurisperitia Baldo proximus, sepulchro juxta esset. Sed arcem, Iohannes Galeatus idem, qui pontem, construxit, multos ante annos, quod forma satis indicat. Quadrata est, angulos item quadratis turribus munita. Vrbs universim hinc aggeribus, fossis, lateritiis propugnaculis, inde flumine tuta.

Arx.

Scripsit antiquitates Ticinenses *Iacobus Gualla*, Iuriconsultus; Encomiumque urbis *Henricus Farnesius Eburo*. Via, qua Mediolanum itur, Vivarium est, quadrata forma, circuitu xx miliarium Italicorum, vulgo dictum *Il Barro*; deficiens ad nobile sumptuosumque Carthusianorum monasterium, vulgo *La Certosa*. Ager optimus, supraque modum fertilis tritici, vini, reliquorumque fructuum; tantae passim ubertatis, amoenitatisque, ut vulgo *Il Giardino di Milano*, *Mediolani Hortulus*, audiat.

Dertona.

Cis Padum *Dertona* civitas est, non admodum formosa, *Tortona* vernacule. Condita perhibetur a Liguribus, vel, ut alii volunt, a Gallis;

& ab his primum *Antilia*, deinde *Terdona* a tribus donis, id est, miraculis ejus urbis, ut ajunt, denominata: quorum primum in *Saxo*, quod copiose oleum emittebat: secundum in *Fonte*, quotannis festo Natalis D. Iohannis Baptistae largissime fluente: tertium in *Pane*, qui sectus, paulo ante quam nobiles aliquot viri mortem essent oppeturi, sanguinem stillaverat. Apud Plinium colonia est Romanorum. A Frederico Ahenobarbo Caesare funditus olim everfa, post a Mediolanensibus ad pedem collis in planitie restituta. In colle, qui urbis arcem habet, aedes est pervetusta D. Virginis matris. Episcopalis est sedes, quam praeter alios D. Martianus nobilitavit. Ager suburbicarius bonus & fecundus, tritici, hordei, aliarumque frugum, vini item & glastri fertilis. Nobiles in ea *Guidoboni*, *Cavallchini*, *Buffeti*, *Montemerli*, *Crosi*, *Gentili*, *Rebrochi*, *Malpassuti*, *Viscardi*, *Catvini*, aliique.

In agro Laumellino civitas est *Novara*. Tacito *Novaria* dicitur. In modico sita est colle, diu sub Mediolanensium ducum fuit imperio: inde Turrianos, Vicecomites, Sfortias, Franciaeque reges dominos agnovit, tandemque Carolum V, ejusque heredes. Fruitur ea certis legibus Parmensium Princeps. Pernobiles habet familias, *Tornelliorum*, *Caballatorum*, *Brusatorumque*, quorum intestinis bellis misere est jactata. Traditus est Gallo venditusque in urbis castro ab Helvetiis Mediolani Dux Ludovicus Sfortia anno 1510. Claros genuit viros, *Alburtium Silonem*, magnum Augusti principatu Oratorem: *Petrum Lombardum*, Episcopum Lugdunensem, Sententiarum auctorem: *Ioannem Mariam Cataneum*, poetam. Ager ipsi partim planus & fertilis, partim sterilis & montosus.

Novara.

Ad confluentes Bormiam Tanarumque; *Alexandria* visitur, cui nomen ab Alexandro III, Pontifice Maximo, cognomen a *Palea*, quod, quae nonnullis mens est, stramineam hic coronam Imperatores designati quondam accipere consueverint. Sed fabulosum hoc omne. Sita est inter duos amnes Tanaro suburbia divellente, amoenissimo loco. Incolae animi ingeniique excellenti. Diu in Vicecomitum fuit potestate, post in Sfortiarum, inde in Franciae regum, quamdiu quidem illi Mediolanensibus imperarunt. Nunc regis Hispaniarum subest ditioni. Ortu floret Georgii Merulae. Trans Tanarum est *Borgolium*, ipsa Alexandriae suburbia, sic a vico *Borgolio*, quem ante Alexandriam conditam inauratores habitabant, dicta, si Merulae credimus. Transitus amnis ex civitate in suburbia ponte jungitur.

Alexandria.